

DISKRIMINACIJA DISKRIMINACIJA

JEDNAKOST ZA SVE

KOALICIJA CIVILNOG DRUŠTVA
U BORBI PROTIV DISKRIMINACIJE

Open
Society Fund
Bosnia & Herzegovina

Komentari Koalicije „Jednakost za sve“ na Prednacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije

Koalicija OCD u borbi protiv diskriminacije „Jednakost za sve“ pozdravlja Prednacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije (Prednacrt). Prednacrt je ponudio rješenja koja ciljaju na poboljšanje položaja žrtava diskriminacije kod pokretanja i vođenja postupaka za zaštitu od diskriminacije, što je i Koalicija zagovarala. U tom smislu, posebno ističemo značaj ponuđenih rješenja kao što je regulisanje viktimizacije kao oblika diskriminacije, produžavanje i preciziranje rokova, proširivanje mjesne nadležnosti sudova, preciziranje obaveze pravnih osoba da donesu interne antidiskriminacijske akte za postupanje u slučaju diskriminacije, te pojednostavljivanje uslova za pokretanje kolektivne tužbe.

No, smatramo i da se aktuelni tekst Prednacrtu može dodatno poboljšati. Koalicija stoga u daljem tekstu predlaže dodatne izmjene Prednacrtu, i to:

Član 4. (Ostali oblici diskriminacije)

Mobing (član 4.stav 3.)

U članu 4. briše se stav 3.

Iza člana 4. dodaje se novi član 4.a. i glasi: „(1) Mobing je oblik diskriminacije.“

„(2) Mobing je oblik uznemiravanja na radnom mjestu koji podrazumijeva ponavljanje svakog aktivnog ili pasivnog ponašanja koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva, ugleda, ličnog i profesionalnog integriteta, zdravlja, profesionalnog statusa ili degradacije radnih uslova zaposlenog, i koje izaziva strah ili stvara neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.“

„(3) Izvršiocem mobinga smatra se poslodavac, zaposleni ili grupa zaposlenih kod poslodavca koji vrše mobing iz stava 1. i 2. ovog člana.“

Član 19. mijenja se tako što se iza riječi „4.(Ostali oblici diskriminacije)“ dodaje „i član 4.a. (Mobing kao oblik diskriminacije)“.

Mobing je najčešći oblik diskriminacije u praksi u BiH, što je vidljivo i iz godišnjih izvještaja

Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH. Mobing ima niz specifičnosti u odnosu na druge oblike diskriminacije, što nije obuhvaćeno trenutnim zakonskim tekstom. Mišljenja smo da je potrebno proširiti definiciju mobinga, osiguravajući osnovu za lakše postupanje svih koje ZZD obavezuje, te unaprjeđenje efektivnosti mehanizama za zaštitu od diskriminacije. U tom smislu, smatramo da je posebno važno naglasiti da su pasivno legitimirani u slučaju mobinga poslodavac, zaposleni ili grupa zaposlenih.

Zaštita osoba sa invaliditetom (član 5. Izuzeci od principa jednakog postupanja)

U članu 4. dodaje se novi stav 7. koji glasi: „Diskriminacijom se smatra nepoduzimanje mjera razumnog prilagođavanja radi osiguranja principa jednakog postupanja prema licima sa invaliditetom.“

Iz člana 5. briše se stav f).

Predložena izmjena ide ka usaglašavanju sa kasnije predloženom izmjenom člana 5. te prijedlogom izmjena člana 15. stav (7) Prednacrta, a koji se odnosi na mjere razumnog prilagođavanja predviđene članom 2. Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom.

Član 5. (Izuzetak od principa jednakog postupanja)

Predlažemo zadržavanje aktuelnog člana 5. ZZD uz manje intervencije, i to:

- brisanje stava f. (razumno prilagođavanje) koji uz gore predložene izmjene postaje član 4. stav (7),
- stav h. se briše jer je ista materija regulisana članom 5. stav c.

Ukazujemo na to da predloženi član 5., kako sada glasi u Prednacrta, u suštini ponavlja, odnosno precizira test za utvrđivanje diskriminacije prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, te kao takav nije adekvatan za definiranje izuzetaka od principa jednakog postupanja. Budući da precizira test diskriminacije, predložena formulacija iz člana 5. Prednacrta bi, zapravo, trebalo da bude **prebačena u novi stav (3) u članu 2. koji definira diskriminaciju.**

Sumarno govoreći, izuzeci od jednakog tretmana su, prema našem mišljenju, bolje i potpunije definirani aktuelnim tekstom člana 5 ZZD-a.

Član 7. (Centralna institucija za zaštitu od diskriminacije)

Član 7. stav. 6. (rok za dostavu podataka i dokumenata na zahtjev Institucije ombudsmana)

Koalicija predlaže zadržavanje postojećeg roka od 30 dana iz člana 7. stava 6.

Ukazujemo na to da se ukidanjem ovog roka, kako predviđa Prednacrta, neće unaprijediti odgovornost i ozbiljnost postupaka pred Institucijom ombudsmana kao centralne institucije za zaštitu od diskriminacije. Ovo rješenje ne doprinosi hitnosti postupka u slučaju zaštite od diskriminacije predviđenim članom 7. Prednacrta. Takvo rješenje dovelo bi u pitanje i

svrsishodnost prekršajne odredbe za nepostupanje pravnih lica po zahtjevu za dostavljanje podataka i dokumenata Institucije ombudsmena iz ZZD (član 20. stav 1.a.).

Ovu korisnu odredbu, dakle, treba zadržati bez obzira na mogući način regulacije ovog pitanja u potencijalnom novom Zakonu o Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH.

Član 7. stav 2. I. (promotivna uloga Institucije ombudsmena)

Član 7.stav 2. I) mijenja se i glasi: „promovira principe jednakog postupanja i zabrane diskriminacije;“

Ukazujemo na važnost regulisanja promotivne uloge Institucije ombudsmena u vezi za ovim zakonom i zabranom diskriminacije. Trenutna odredba ZZD koja nadležnost Institucije ombudsmena u ovoj oblasti određuje u kontekstu “podizanja svijesti o pitanjima vezanim za rasizam i rasnu diskriminaciju” (čl. 7, st. 2. f) preusko je formulirana i, kao takva, ne odgovara potrebama jačanja promotivne dimenzije zaštite od diskriminacije.

Član 12a. (Status preporuka ombudsmena)

Iza člana 12 dodaje se novi član 12a, koji glasi:

“(1) U slučaju da sud razmatra predmet o kojem je Institucija ombudsmena već donijela preporuku, sud je obavezan razmotriti preporuku Institucije ombudsmena.“

„(2) U slučaju da sud postupa suprotno postojećoj preporuci Institucije ombudsmena u istom slučaju, obavezan je obrazložiti takvo postupanje.“

Predloženom izmjenom, kako sada glasi u Prijedlogu, preporuka Institucije ombudsmena kao centralne institucije za zaštitu od diskriminacije i dalje zadržava status jednak drugim dokazima istaknutim u postupku. S druge strane, ako se cilja na unaprjeđenje statusa preporuka Institucije ombudsmena i ujednačavanje prakse u postupanju nadležnih tijela prema ZZDu, bilo bi značajno propisati obavezu suda da obrazloži svoju odluku ukoliko je ona suprotna postojećoj preporuci Institucije ombudsmena u istom slučaju. Takvo rješenje bi dodatno afirmiralo status Institucije ombudsmena kao centralne institucije u ovoj oblasti i jačalo pravnu sigurnost u domenu borbe protiv diskriminacije.

Olako odstupanje od odluke Institucije ombudsmena u ovim predmetima moglo bi poslati poruku javnosti da je postupak pred Institucijom, zapravo, irelevantan, te uputiti značajan dio žrtava da zaobiđu centralnu instituciju za zaštitu od diskriminacije i obrate se direktno sudovima. Takve tendencije bi bile štetne po žrtve, imajući u vidu evidentne prednosti postupka pred Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH. Na kraju, treba naglasiti da ovakvo rješenje ima značajno uporište u komparativnoj praksi, jer je predviđeno relevantnim zakonima niza evropskih zemalja, poput Holandije i Austrije.

Član 13. (nadležnost, rokovi i izvršenje)

Član 13. dodaje se novi stav 5. koji glasi: „Lica ili grupe lica koja su izložene diskriminaciji, a koja traže zaštitu svojih prava u postupcima predviđenim ovim Zakonom, oslobođena su plaćanja sudskih taksi.“

Naziv člana 13 mijenja se i glasi: „Nadležnost, rokovi, izvršenje i troškovi postupka“

Pitanje troškova postupka, i to obaveze plaćanja sudskih taksi, nadoknade troškova eventualnog vještačenja, te generalni princip parničnog postupka prema kojem stranka koja izgubi spor snosi i neophodne troškove druge strane, predstavljaju nezanemariv teret za žrtve diskriminacije i značajnu prepreku efektivnom korištenju sudske zaštite od diskriminacije. Kako bi se stimulirala primjena ZZD-a, a po uzoru na iskustva država članica Evropske unije, potrebno je predvidjeti oslobađanje ili barem značajno smanjenje sudskih taksi i u postupcima za zaštitu od diskriminacije.

Član 15. (Preraspodjela treća dokazivanja)

Situaciono testiranje

Koalicija podržava uvođenje situacionog testiranja u ZZD kako je predviđeno Prednacrtom.

Predlažemo da se član 15. stav 4. izbriše iz Prednacrtu, zbog nejasnoća, nekonzistentnosti, pa i kontraproektivnosti.

Apsolutno je nejasno zašto bi Institucija ombudsmana za ljudska prava trebalo da ima posebnu ulogu u ovim postupcima. Naime, svojevrsna centralizacija postupka situacionog testiranja, odnosno „nadzorna“ uloga Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH u ovom domenu predviđena Prednacrtom, nije u skladu sa konceptom, prirodom i suštinom ovog metoda dokazivanja diskriminacije. Pored toga, prema iskustvima drugih zemalja, organizacije koje vrše takve aktivnosti bi trebalo da imaju punu slobodu u primjeni ovog metoda i korištenju njegovih rezultata.

Član 23. (Objavljivanje rješenja o prekršaju)

U članu 23. iza riječi “objavljuje se u” riječi “javnim medijima” zamjenjuju se riječima “javnim emiterima”.

Ukazujemo na to da je odredba o objavljivanju rješenja o prekršaju edukativne i preventivne prirode, naročito u odnosu na potencijalne prekršioce principa jednakog postupanja. Stoga predlažemo da se predvidi objavljivanje rješenja o prekršaju na javnim servisima, koji imaju društveno-odgovornu i obrazovnu ulogu, te mnogo veći doseg nego štampani mediji.

U ime koalicije “Jednakost za sve”:

Fedra Idžaković, kodirektorica, Prava za sve

Diana Šehić, kodirektorica, Prava za sve

Edin Hodžić, direktor, Analitika – centar za društvena istraživanja

Emir Prcanović, izvršni direktor, Vaša prava BiH

Ines Bamburać Alibašić, izvršna direktorica, Mediacentar Sarajevo

Meliha Sendić, predsjednica Centar za pravnu pomoć ženama Zenica